

GAZDASÁG ÉS POLITIKA

A SPANYOL POLGÁRHÁBORÚ OSZTÁLYERŐI

Polgári demokrácia és fasiszta diktatura véres harcokat vívnak Spanyolországban. Az 1931-ben kirobbant forradalmi válság szemléletmást csúcspontjához érkezett el. A spanyol nemzet valamennyi osztálya és rétege mozgásba jött. Fegyverrel kezükben juttatják kifejezésre a haladáshoz vagy a regresszióhoz kapcsolódó érdekeiket és akaratukat.

„A spanyol forradalmárok még nem mondták ki az utolsó szót” — irtuk ezen a helyen, az aszturiai mozgalmak napjaiban. Ezek a szavak hamarabb váltak élő létté, mint bárki gondolta volna. Az októberi általános sztrájkra és felkelésre következő kormányzat a spanyol gazdasági és politikai élet napirendjén álló kérdések közül egyet sem oldhatott meg. Ellenkezésképp. A *Lerroux-Gil Robles* kormány gyors ütemben vezette vissza az országot ahhoz a rendszerhez, amelyet a spanyol nép 1931 áprilisában egyszer s mindenkorra elintézni vélt. Minden haladó szervezetet betiltottak. 30.000 polgárt vetettek börtönbe. Az egész belpolitikai élet rohamosan tolódott el a fasiszmus irányába.

Gazdasági téren még olyan átmeneti és látszólagos eredményeket sem tudott felmutatni ez a kormányzat, mint aminőkkel az olasz vagy a német fasiszmus „közgazdái” kérkednek. Az ipari termelés mutatószáma, 1929-cel szemben 1932-ben 88.4-re, a diktatura hónapja alatt 1935-ben 82.6-ra hanyatlott, bár más országokban, ugyanezen esztendőben lényegesen maga mögött hagyta a válság mélypontját. A kivitelt 1933-ban 1.548.424.000 pezetáról 1935-ben 1.393.370.000 pezetára esett vissza. A munkanélküliség 1933-ban 536.100 főről 1935-ben 780.242-re emelkedett. A kormány hatalmas nyomást gyakorolt a munkabérekre is. A városokban 10-12 pezetáról 4-5-re; a falvakban 8-9-ről másfél pezetára, a nőknél egyenesen 60 centimora szorították le a napibéreket. Ezekben a számokban nem csak a másfélmilliónyi ipari és mintegy két milliót kitevő mezőgazdasági munkás életszínvonalának nagyarányú hanyatlása jut kifejezésre, hanem a három milliós törpebirtokos tömeg meg a széles városi középrétegek elnyomorodása is.

Ilyen körülmények közt az osztályok közti feszültség nem hagyhatott alább. A népelégedetlenség hullámai rövidesen magasra csaptak. A kormány visszavonulásra kényszerült. 1935 júniusában visszaállította a demokratikus szabadságjogok egy részét. Az „antifasiszta koncentráció” felfejlődése ezzel szélesebb lehetőségeket nyert. A következő balpárt első nyilvános gyűlésén, Madridban, a következőkben szögezte le álláspontját a megváltozott helyzettel szemben: „harcoltunk és harcolni is fogunk maximális programunk megvalósításáért... Most azonban, a súlyos veszélyek pillanatában, amelyek a dolgozó népet a fasiszmus részéről fenyegetik... kijelentjük: készek vagyunk, minden antifasiszta erővel egyesülve, egy minimális program alapján együtt harcolni, amelynek teljesítése valamennyiünk kötelessége lesz...”

Rövidesen tanúi lettünk a három szakszervezeti szövetség (a baloldali C. G. T. U., a reformista U. G. T., meg az anarchoszindikalista C. N. T.) egyesülésének. Nyomon követte ezt a középréteg meg a parasztság egyre számosabb csoportjainak csatlakozása. A Népfront impozáns arányokban bontakozott ki és 1936 február 16-án, a kormány köré tömörülő jobboldalra megsemmisítő vereséget mért. Az 1933. év választásaiból a jobboldal 213, a centrum 162, a baloldal 98 mandátum-

meg következetes mozgalomnak már ennek a hatalommá vált eszmevilágnak megtörésével kell fáradtságosan utat törnie. Ha hozzávesszük ezekhez egyrészt a Spanyolországban pártszámba menő csoportok korrupciós szemfényvesztő marakodását az elmúlt félszázad folyamán; másrészt egy valóban a „negyedik rend” érdekeit képviselő tömegpárt hiányát egészen a legutóbbi időkig: könnyen megértjük, hogyan tarthatta magát távol a spanyol munkások jórésze „elvből” a politikától.

Most erjedésnek indultak ezek a rétegek is. Az aszturiai felkelés idején anarkisták is résztvettek a harcokban. A februári választásokban pedig, Spanyolországban először, sok anarko-szindikalista adta le szavazatát. Gil Robles, a Petit Parisien-ben írt cikkében egyenesen ezt tartja veresége egyik főokának. A polgárháború napjai tovább döntögetik a válaszfalakat. Ma a népfront miliciában már széles anarkista rétegek küzdenek, fegyverrel kezükben, a fasizmus ellen. Az 1931-ben még szétzaggatott „negyedik rend” ma a döntő kérdésekben nagyjából egységesen lép fel.

Hatalmas változás képét mutatja a parasztság is. Spanyolországban a földmegoszlás szélsőséges egyenlőtlenység képét mutatja. Egy 1930-ból származó kimutatás szerint a lakosság 1%-át kitevő földbirtokosság a termőföld 51%-át, 14 százaléknyi aranyparaszt pedig a föld 35,2 %-át birtokolja. Ezzel szemben 20%-ot kitevő középparaszt a föld 11,1 %-ával, a lakosság egynegyedét képező törpebirtokosság a termelőföldnek csupán 2,2 %-ával rendelkezik. A földnélküli falusi lakosság száma két millióra rug.

1931-ben a parasztság nagy tömegei tétlen maradtak. 1936 tavaszán lassan ez a tömeg is mozgásba jött. Maga vette kezébe a földkérdés megoldását, a következetes párt vezetésével. Nagyon sok esetben önhatalmulag osztotta fel a földbirtokokat, amiket a kormány utólag törvényesíteni kényszerült. A polgárháborúnak mindjárt első napjaiban már hathatós támogatásban részesítette a népfrontot. Madridból a környékbeli parasztság támogatásával verték ki a felkelő fasisztákat. A spanyol forradalom további sorsára döntő fontossággal bíró munkás paraszt Allianza a megvalósulás szakaszába jutott.

Hasonló átcsoportosulást láthatunk a városi középrétegek tömegeiben. A nagyszámu helyi- meg szűk csoportérdekeket képviselő kis pártok közös célkitűzések mögött sorakoztak fel a népfrontban, amelyben ma kétségtelenül a következetes párt viszi az elhatározó szerepet.

Kovács Károly

V I L Á G S Z E N L E

A világesemények előterében a spanyol polgárháború áll. Előre látható volt, hogy a spanyol uralkodó osztályok nem fogják akceptálni a februári szavazócédulás baloldali győzelmet. A „frente popular” kormánya pedig tehetetlenül tűrte, hogy a reakció kiépítse állásait a fegyveres erőben. *Sanjurjo*, *Godet*, *Mola* és *Franco* terveit csak a munkásság ébersége húzta keresztül és amikor a lázadás kitörésekor a madridi kormány ijedten egyezkedni próbált a felkelőkkel, a munkásság a hozzá húzó baloldali elemekkel együtt, maga vette kezébe a védekezés irányítását. *Azana* elnök szankcionálta *Cesares Quiroga* és *Martinez Barrio* letételét és barátját, *Giralt* nevezte ki a munkástanácsokkal együttműködő kormány élére. A felkelők megrohanása tehát nem sikerült, soraikat egye-